

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAYStyret i SPAREBANKEN NORGE
Postboks 7999
5020 BERGENVår referanse
25/1851
Deres referanse

12.12.2025

Tilsynsrapport

1 Innledning

Finanstilsynet gjennomførte et tematisyn om gruppering av motparter 10. april 2025 med Sparebanken Vest. Formålet med tilsynet var å kartlegge bankens retningslinjer og praksis for identifisering av grupper av innbyrdes tilknyttede motparter som definert i kapitalkravsforordningen (CRR) artikkel 4 nr. 39. Denne tilsynsrapporten bygger på Finanstilsynets foreløpige rapport fra 25. september 2025 og styrets tilsvaret fra 6. november 2025.

Finanstilsynets merknader etter tilsynet framkommer nedenfor. Tilsynsrapporten omhandler tidligere Sparebanken Vest, men adresseres til Sparebanken Norge.

1.1 Om regelverket

Finanstilsynet har som oppgave å bidra til finansiell stabilitet og at finansforetak driver forsvarlig virksomhet. Et element i dette arbeidet er å overvåke bankenes eksponeringer mot enkeltkunder og grupper av tilknyttede motparter. Regelverket for store engasjementer setter klare rammer for hvor stor risiko et foretak kan ta overfor én motpart eller en gruppe motparter som utgjør en samlet risiko. I henhold til CRR artikkel 395¹ og finansforetaksloven § 13-12, kan et finansforetak som hovedregel ikke ha samlet engasjement mot én motpart, eller en gruppe av tilknyttede motparter, som overstiger 25 prosent av foretakets kjernekapital. Regelverket krever at foretaket har forsvarlige rutiner for å identifisere, overvåke og rapportere slike engasjementer.

For å beregne samlet eksponering korrekt, må foretaket identifisere grupper av tilknyttede motparter. Definisjonen følger av CRR artikkel 4 nr. 39 og omfatter kontrollrelasjoner, der en part har bestemmende innflytelse over en annen, og økonomiske forbindelser, hvor motparter er så tett økonomisk knyttet at problemer hos én kan påvirke de andre. Feil eller mangler i grupperingen kan føre til at bankens reelle risikoeksponering undervurderes, og at rapporteringen til myndighetene blir misvisende. Dette kan igjen få betydning for tilsynets vurdering av bankens kapitalbehov og risikoprofil.

Etter at kommisjonsforordning (EU) 2024/1728 trådte i kraft i Norge høsten 2024, er det endringer i det rettslige rammeverket. Forordningen erstatter tidligere retningslinjer fra EBA og gir et bindende rammeverk for identifisering av grupper av tilknyttede motparter.

¹EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) nr. 575/2013 av 26. juni 2013 om tilsynskrav for kredittinstitusjoner og verdipapirforetak og om endring av forordning (EU) nr. 648/2012, Artikkel 395 Øvre grenser for store eksponeringer

1.2 Om tilsynet

Tematilsynet våren 2025 ble gjennomført for å kartlegge hvordan norske banker etterlever regelverket for gruppering av motparter.

Sparebanken Vest ble valgt ut til tilsynet på grunn av bankens rapportering av gruppetilhørighet i engasjementsrapporteringen, sammenholdt med informasjon fra aksjonærregisteret. Finanstilsynets gjennomgang viste flere tilfeller hvor bankens gruppering tilsynelatende var ufullstendig.

Tilsynet ble gjennomført som et digitalt møte. Fra banken deltok

- CRO - Konserndirektør Risk Management Jan-Ståle Hatlebakk
- Konstituert leder Risikomodeller og analyse Erling Risa
- Senior Risikoanalytiker BM Elisabeth Axe Rød
- Kredittdirektør Vilis Eizentas

Tilsynet ble gjennomført av Harald Knapstad og Jan Henrik Hatlem.

I tilsynet la Finanstilsynet særlig vekt på å undersøke bankens interne retningslinjer og rutiner for gruppering av motparter, hvordan vurderinger av kontroll og økonomiske forbindelser dokumenteres, kvalitetssikring knyttet til engasjementsrapporteringen samt konkrete vurderinger gjort i navngitte grupper, med vekt på om disse var i tråd med gjeldende regelverk.

2 Finanstilsynets oppsummering

Finanstilsynet har gjennom tematilsynet vurdert Sparebanken Vest sine retningslinjer og praksis for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter. Banken har etablert et rammeverk som fremstår som godt strukturert og i tråd med gjeldende regelverk. Retningslinjene gir tydelige kriterier for når kunder skal grupperes, og det er positivt at banken har innarbeidet krav om særskilt vurdering ved 50/50-eierskap, og at vurderingene skal dokumenteres og kontrolleres.

Bankens rammer for store engasjementer er konservative og godt under forskriftens maksimumsgrenser. Det er positivt at forsvarligheten av rammene er vurdert som del av ICAAP-prosessen, og at de største engasjementene ligger godt innenfor fastsatte grenser.

Finanstilsynet vurderer bankens retningslinjer som detaljerte og presise, og anbefaler at banken vurderer å innføre en sjekklister som støtteverktøy i vurderingsprosessen. Dette vil kunne bidra til mer konsistent bruk av kriteriene og sikre at alle relevante forhold blir vurdert og dokumentert. Videre anbefales det at banken supplerer retningslinjene med praktiske eksempler fra EBA for å styrke anvendbarheten.

Når det gjelder bankens praksis for rapportering av store engasjementer, har banken etablert en strukturert prosess som kommer frem av egen arbeidsrutine. Som følge av tilsynet ble banken oppmerksom på svakheter og feil i tidligere rapportering, og fulgte opp med konkrete forbedringstiltak, herunder styrket datagrunnlag og kontrollrutiner.

Finanstilsynet har gjennomgått bankens vurderinger og dokumentasjon av gruppering i ulike kredittsaker. Det er Finanstilsynets inntrykk at vurderingene som ble gjort i disse sakene ikke er dokumentert på en måte som gjør det mulig å etterprøve dem fullt ut. Uten skriftlig begrunnelse eller fullstendig beslutningsgrunnlag er det vanskelig å ta stilling til om vurderingene har vært tilstrekkelig grundige og om alle relevante forhold er vurdert. Det er positivt at banken har gjort en grundig gjennomgang i etterkant av tilsynet og dokumentert hvilke selskaper som burde vært gruppert sammen. Finanstilsynet forventer at banken styrker sin dokumentasjonspraksis.

3 Finanstilsynets merknader

3.1 Bankens retningslinjer

Rettslig grunnlag og observasjoner

Finansforetaksloven § 13-12 første ledd angir at et finansforetak ikke kan ha høyere samlet engasjement med en enkelt motpart enn det som til enhver tid er forsvarlig. I kredittstrategi har Sparebanken Vest fastsatt ramme for største engasjement på konsolidert basis på [REDACTED] og kvantitative begrensninger på antall store engasjementer, blant annet med en grense på [REDACTED] engasjementer over [REDACTED].

Den nye kommisjonsforordningen (EU) 2024/1728 er gjennomført i norsk rett ved henvisning i Forskrift om kapitalkrav og nasjonale tilpasninger til CRR/CRD IV § 2 andre ledd, og gjelder som norsk forskrift. Forordningen fastsetter standarder for hvordan banker skal identifisere og vurdere grupper av tilknyttede motparter, i henhold til kapitalkravsforordningen (CRR). Forordningen presiserer at kontroll og økonomisk avhengighet er to selvstendige og likestilte kriterier for gruppering, og at det er tilstrekkelig at ett av dem er oppfylt. Den innfører et forsiktighetsprinsipp som innebærer at foretak skal legges til grunn at én risiko foreligger dersom det er tvil. Videre utvides kontrollbegrepet til å omfatte også de facto kontroll og dominerende innflytelse, og det presiseres at felles geografisk beliggenhet eller sektortilhørighet alene ikke er tilstrekkelig for gruppering.

Sparebanken Vest har etablert egne retningslinjer for gruppering av kunder til én felles motpart. Retningslinjene bygger på gjeldende EU-regelverk og beskriver når kunder skal vurderes som innbyrdes tilknyttede motparter. Det kommer frem at gruppering skal foretas ved kontrollforhold, økonomisk avhengighet eller kombinasjon av disse, og at det i visse tilfeller kan gjøres unntak dersom det dokumenteres at felles risiko ikke foreligger. Rutinen inneholder også krav om særskilt vurdering ved 50/50-eierskap, og gir konkrete eksempler på situasjoner der gruppering skal anvendes.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

Finanstilsynet har vurdert Sparebanken Vest sine retningslinjer for å sikre at samlet engasjement med en enkelt motpart eller gruppe av tilknyttede motparter til enhver tid er forsvarlig, jf. finansforetaksloven § 13-12 første ledd.

Rammen for største engasjement på konsolidert basis på [REDACTED] tilsvarende om lag [REDACTED] [REDACTED] av bankens kjernekapital, ligger betydelig under forordningens grense på 25 prosent, og vitner om en konservativ tilnærming. Det er positivt at banken har vurdert forsvarligheten av rammene som del av ICAAP-prosessen, og at vurderingene er dokumentert og forankret i bankens kapitalstyring. De største engasjementene ved utgangen av fjoråret ligger godt innenfor fastsatte rammer. Finanstilsynet vurderer dette som en forsvarlig praksis.

Finanstilsynet har vurdert bankens retningslinjer for identifisering og gruppering av innbyrdes tilknyttede motparter som et godt og presist rammeverk for håndtering av konsentrasjonsrisiko. Samlet sett fremstår retningslinjene som godt tilpasset regelverket og egnet til å sikre forsvarlig styring av enkeltkundeeksponeringer. Ettersom retningslinjene er så detaljerte og omfattende, bør banken vurdere å innføre bruk av en sjekkliste som støtteverktøy i vurderingsprosessen. Dette vil kunne bidra til mer konsistent bruk av kriteriene og sikre at alle relevante forhold blir vurdert og dokumentert.

Den nye kommisjonsforordningen gir det bindende rammeverket, mens EBAs tilhørende rapport² gir nyttig veiledning og eksempler. Finanstilsynet anbefaler at banken supplerer sine retningslinjer med illustrasjoner og praktiske eksempler fra rapporten samt en sjekkliste, for å styrke anvendbarheten og sikre konsistent praksis. Samlet gir forordningen og rapporten et helhetlig rammeverk for identifisering og gruppering av tilknyttede motparter.

3.2 Bankens praksis for identifisering, vurdering og rapportering av tilknyttede motparter som utgjør en samlet risiko

Rettslig grunnlag og observasjoner

Engasjementsrapporteringen til Finanstilsynet bygger på Finanstilsynets adgang til å innhente opplysninger etter Finanstilsynsloven § 4 og er i tråd med kravene i CRR artikkel 394 som gir hjemmel for rapportering av store engasjementer.

Sparebanken Vest har etablert en prosess for rapportering av store engasjementer til Finanstilsynet, som kommer frem av egen arbeidsrutine. Rapporteringen bygger på uttrekk fra risikodatabasen, hvor relevante data hentes ut og bearbeides før de overføres til rapporteringsmalen. Det gjennomføres kontroll av datakvalitet og grupperinger, blant annet gjennom stikkprøver av kunders gruppetilhørighet. Rapporten sendes deretter inn via Altinn.

Sparebanken Vest sine retningslinjer for gruppering av kunder til én felles motpart legger opp til en praksis der vurderingene skal være systematiske, dokumenterte og integrerte i den løpende kredittbehandlingen. Grupperingen skal vurderes ved innvilgelse av ny kreditt, ved endringer i eksisterende engasjementer, og som del av den årlige oppfølgingen av kundeengasjementer. Retningslinjene gir klare kriterier for når kunder skal grupperes, basert på kontrollforhold, økonomisk avhengighet eller en kombinasjon av disse. Det stilles også krav om særskilt vurdering ved 50/50-eierskap. Vurderingene skal komme frem av beslutningsgrunnlaget, og kontrolleres både av beslutningstaker og kredittfunksjonen.

Finanstilsynets vurderinger og forventninger

I engasjementsrapporten skal enkeltforetak med gruppetilhørighet spesifiseres, slik at Finanstilsynet kan identifisere grupper av tilknyttede motparter og vurdere bankens konsentrasjonsrisiko. Disse dataene inngår i tilsynets analyse av bankens bedriftsmarkedsportefølje og benyttes blant annet som grunnlag for vurdering av eventuelle pilar 2-påslag i SREP.

Finanstilsynet har gjennomgått bankens engasjementsrapportering for tredje kvartal 2024, med særlig søkelys på fem utvalgte grupper. I rapporteringen ble det identifisert flere avvik mellom bankens gruppering og det som kommer frem av Aksjonærregisteret. Enkelte foretak ble rapportert uten gruppe, til tross for klare eierskaps- og kontrollforhold som tilsier gruppering. Dette indikerer svakheter i bankens vurderingsgrunnlag og datakvalitet. Etter at svakhetene ble avdekket, fulgte banken umiddelbart opp med konkrete forbedringstiltak. Blant annet har banken styrket datagrunnlaget, forbedret kontrollrutiner og innført stikkprøver før innsending. Rapporteringen er godt beskrevet i oppdatert rutine, og fremstår som strukturert og gjennomtenkt. Samlet sett gir dette et godt grunnlag for korrekt og pålitelig rapportering til Finanstilsynet.

Finanstilsynet har gjennomgått bankens vurderinger og dokumentasjon av vurderinger knyttet til utvalgte grupper. Det er Finanstilsynets inntrykk at vurderingene som ble gjort i de konkrete sakene ikke er dokumentert på en måte som gjør det mulig å etterprøve dem fullt ut. Uten skriftlig

² Rapporten er tilgjengelig her:
https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2022/EBA-RTS-2022-12%20RTS%20on%20connected%20clients/1050300/Final%20report%20on%20draft%20RTS%20on%20group%20of%20connected%20clients.pdf

begrunnelse eller fullstendig beslutningsgrunnlag er det vanskelig å ta stilling til om vurderingene har vært tilstrekkelig grundige og om alle relevante forhold er vurdert. Det er positivt at banken har gjort en grundig gjennomgang i forbindelse med tilsynet og har dokumentert hvilke selskaper som burde vært gruppert sammen, samt vurderinger som ligger til grunn. Likevel savnes dokumentasjon fra tidspunktet da vurderingene opprinnelig ble gjort, noe som svekker muligheten for å kontrollere om retningslinjene faktisk ble fulgt i praksis. Finanstilsynet forventer derfor at banken styrker sin praksis for dokumentasjon av vurderinger, for eksempel ved å innføre krav om skriftlig begrunnelse og bruk av sjekkliste ved vurdering av gruppering.

4 Videre oppfølging

Finanstilsynet tar til etterretning at styret har behandlet tilsynets funn og anbefalinger, og at nødvendige forbedringstiltak er iverksatt.

Vi ber foretaket sende kopi av tilsynsrapporten til revisor.

For Finanstilsynet

Håkon Rysst Heilmann
konstituert seksjonsleder

Jan Henrik Hatlem
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk.